

HALLASD A HANGOD!

A Transparency International Magyarország közérdekű bejelentő védelmi projektje

MIÉRT SZORULNAK A KÖZÉRDEKŰ BEJELENTŐK VÉDELEMRE?

A „vészharangokat megkongató” közérdekű bejelentők fontos szerepet játszanak a korrupció leleplezésében, mivel a korrupciós cselekmények az abban résztvevők titkolózásának és a tanúk szerepvállalásának (bátorságának) hiányában nehezen bizonyíthatók. Bejelentések nélkül olyan információk maradhatnak titokban, amelyek elengedhetetlenek az állam és az egyes szervezetek tiszta, átlátható és hatékony működéséhez.

A közérdekű bejelentő olyan személy, aki annak érdekében lép fel, hogy másokat érintő vagy a társadalom egészét fenyegető kárt előzzön meg, vagyis nem a saját előnyére cselekszik. A közérdekű bejelentők gyakran súlyos kockázatot vállalnak annak érdekében, hogy olyan visszaéléseket leplezzenek le, amelyek a polgárok közösségének az egészét veszélyeztetik.

Magyarországon közel tíz éve [külön törvény](#) szabályozza a közérdekű bejelentéseket, de ez a törvény nem gondoskodik a bejelentők megfelelő védelméről. A közérdekű bejelentőnek az állásába és ezáltal a megélhetésébe kerülhet az, hogy felemeli a szavát a korrupció ellen. Súlyosabb esetben akár a személye vagy a családja is támadásoknak lehet kitéve. Ehhez képest a bejelentővédelmi törvény pusztán deklarációnak mondja ki, hogy tilos hátrányos intézkedést alkalmazni a közérdekű bejelentővel szemben, ám nem tesz semmit annak érdekében, hogy megvédje a bejelentőt akkor, ha a törvényi tilalom esetére mégis retorzió áldozatául esne. Az elmúlt évek magyarországi esetei (például [ez](#) és [ez](#)) azt mutatják, hogy az állam nemhogy nem védi meg, de kifejezetten támadja, üldözi a bejelentőket.

A jelenlegi szabályozás elégtelenségét igazolja az is, hogy a minisztériumi dolgozók a kormány által kiadott [rendelet](#) alapján esetében az úgynevezett integritás tanácsadónak jelenthetik, ha szabálytalanságot észlelnek vagy korrupciót gyanítanak. Az integritás tanácsadó általában a minisztériumok hivatali szervezetelt irányító közigazgatási államtitkár alárendeltségében működnek. Mivel a szabályozás nem teszi lehetővé az anonim bejelentést, a bejelentők kénytelenek azt kockáztatni, hogy a hivatali előljáróik megismerik a nevüket.

A BEJELENTŐK HELYZETE MAGYARORSZÁGON

Nincsen mit csodálkozni azon, hogy működőképes bejelentővédelmi rendszer hiányában a magyar emberek nem bíznak a hatóságokban és inkább elhallgatják, ha korrupciót vagy más visszaélést észlelnek. A Transparency International 2020-ban nyilvánosságra hozott [Globális Korrupciós Barométer](#) elnevezésű felmérése arra világított rá, hogy 100 magyar polgár közül csak 34 gondolja azt, hogy félnivaló nélkül fordulhat az illetékes szervekhez, ha bejelentést akar tenni. Ezzel szemben a megkérdezettek közel fele inkább hallgatna, nehogy bajba kerüljön, amiért a hatóságokhoz fordul.

Ehhez hasonlóan lehangoló képet fest Magyarországról az Európai Bizottság által szintén 2020-ban készített korrupciós kutatás, amely megállapítja, hogy a magyaroknak csak mindössze 38 százaléka tartja elfogadhatatlannak a korrupciót. A korrupciós toleranciaindexre vonatkozó felmérés alapján az Európai Unióban Magyarországon a legmagasabb a korrupció elfogadottsága.

A polgárok korrupcióval szembeni közönye jelentős részben abból fakad, hogy nem bíznak a kormányban és a hatóságok munkájában. Miközben a magyar emberek majdnem 90 százaléka súlyos problémaként tekint a korrupcióra, a megkérdezetteknek csak kevesebb mint a fele gondolja azt, hogy a kormány hatékonyan küzd a visszaélésekkel szemben. Sőt, a polgárok 54 százaléka szerint a kormány nem is a közjót, hanem egyes befolyásos csoportok érdekeit szolgálja.

MIT TESZÜNK AZÉRT, HOGY JOBB LEGYEN A KÖZÉRDEKŰ BEJELENTŐK HELYZETE?

A Transparency International Magyarország már eddig is minden tőle telhetőt megtett azért, hogy [megerősítse](#) a közérdekű bejelentők helyzetét. Azonban a [szabályozással](#) kapcsolatos [álláspontunkat](#) a kormány sajnos [nem veszi figyelembe](#).

Ezúttal olyan önellenőrző eszközt fogunk kidolgozni, amivel mind a közhatalmi szervezetek (önkormányzatok, állami szervek), mind az állami és a magánvállalatok megvizsgálhatják, hogy a bejelentők védelmét szolgáló megoldásaik megfelelnek-e az előírásoknak.

Mivel a jelenlegi magyar bejelentővédelmi jogszabályok alig érnek bármit is a gyakorlatban, ezért nem a bejelentővédelmi törvény, hanem az Európai Unió által 2018-ban elfogadott [bejelentővédelmi irányelv](#) követelményeit fogjuk irányadónak tekinteni. Mondanunk sem kell, hogy a kormány [még nem léptette életbe](#) az új bejelentővédelmi irányelvet Magyarországon.

Az önellenőrző eszköz kifejlesztésén és népszerűsítésén túl egyes kiemelt jelentőségű intézmények esetében a Transparency International Magyarország külön is vizsgálni fogja a bejelentővédelmi megoldások megfelelőségét. A kutatási tapasztalatainkat szakmai kerekasztal megbeszéléseken fogjuk a döntéshozók és a további érdekeltek körében ismertetni.

A projekt nyújtotta lehetőségeket arra is fel fogjuk használni, hogy az eddigiekhez hasonlóan a jövőben is jogi és szakmai segítséget nyújthassunk a kiemelkedő jelentőségű korrupciós ügyeket bejelentő polgároknak, valamint azoknak, akiket az államhatalom kifejezetten üldöz az általuk tett bejelentés miatt, még ha a bejelentés nem is kiemelten fontos ügyre vonatkozik.

Mivel a bejelentővédelem egyik legfontosabb eleme a bejelentő személyazonosságának megőrzése, vagyis az anonimitás biztosítása, a projekt során a Transparency International Berlinben működő központja által kifejlesztett biztonságos, anonim bejelentésfogadási megoldást fogunk alkalmazni.

A bejelentések fogadására szolgáló alkalmazást, valamint a Transparency International Magyarország által felajánlott jogi segítség részleteit és igénybevitelének a feltételeit a honlapunkon fogjuk közzétenni.

A PROJEKTRŐL

A Transparency International Magyarország ezt a projektet a Transparency International Berlinben működő központi titkárságával, valamint a Transparency International Bulgáriában, Szlovéniában és Olaszországban működő tagszervezeteivel alkotott konzorcium tagjaként az Európai Bizottságtól pályázat útján elnyert támogatásból valósítja meg. További részletek [itt](#) ismerhetők meg.

Ez a projektleírás kizárólag a Transparency International Magyarország Alapítvány álláspontját tartalmazza és az ebben foglaltakért egyedül a Transparency International Magyarország Alapítvány vállal felelősséget. Az Európai Bizottságot nem terheli semmilyen felelősség és nem vállal semmilyen felelősséget a projektleírásban foglaltakért vagy az abban foglaltak felhasználásáért.